

Her şeyin kendi tesbihat ve ibadetinin bütün vecihlerini daima bilip şuur edinmesi lazım değildir. Çünkü husul huzuru istilzam etmez. Tesbih ve ibadet edenler yaptıkları amelin mahsus bir tesbih olduğunu bilirlerse kafidir...

Mesnevi-i Nuriye adlı risalede geçen bu ifadelerin öncesi ve sonrasını da bilmek, konu bütünlüğünü anlamak açısından faydalı olacağı için aynen buraya alıyoruz:

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Tesbihat, ibadat, gayr-ı mahdud envalarıyla herşeyde vardır. Fakat, herşeyin kendi tesbihat ve ibadetini bütün vecihlerini daima bilip şuur edinmesi lazım değildir. Çünkü, husul huzuru istilzam etmez. Tesbih ve ibadet edenler, yalnız yaptıkları amelin mahsus bir tesbih veya sıfatı malüm bir ibadet olduğunu bilirlerse kafidir. Zaten Mabud-u Mutlakın ilmi kafidir. İnsandan maada mahlükatta teklif olmadığından, onlara niyet lazım değildir. Ve keza, amellerinin sıfatını bilmek de lazım değildir."(1)

Bu cümlelerde, yapılan ibadetin ve tesbihatin bütün detaylarını ve manalarını bilmenin şart olmadığı ifade edilmektedir. Yalnız yapılan ibadetin kime yapıldığını bilmeleri yeterlidir. Nitekim namaz ibadetinde de bu tablo ile karşılaşılıyor. Namaza niyet ediyoruz. Ancak namazda okuduğumuz bütün surelerin manalarını detayları ile düşünmediğimiz oluyor. Şuurlu varlıklar için, kime ne ibadet yaptığını bilmesi yeterlidir. Makbuliyeti ve neticesi her daim şuuri olmayı gerektirmiyor. Şuursuz varlıklar ise, lisan-ı hal ile yaptıkları tesbihatlarının ne olduğunu ve ne anlam ifade ettiğini bilmek zorunda değillerdir. Sebebini ise son cümlelerde izah edilmektedir. Şöyle ki: Zaten Mabud-u Mutlakın ilmi kafidir.

Bu konuyu biraz daha açmak gerekirse, Ayeti kerime ilede sabittir ki yerde ve gökte ne varsa Cenab-ı Hakkı tesbih ederler; kendilerine mahsus dilleri ve fiilleri ile ona bir nevi ibadet ederler.

İnsanda kendinde var olan maddi ve manevi bütün cihazlar kendilerine has dilleri ile bir nevi ibadet ederler, midenin acıkması, vücudun susması, hulasa bütün işleyen programların işleyişi bir nevi ibadet ve zikirdir. Bu konuda Üstadımız; bir nevi ibadet olan şükür için olduğunu belirtiyor:

"Rızka iştiha ve iştiyak, bir nevi şükr-ü fitrîdir. Ve telezzüz ve zevk dahi gayr-ı şuurî bir şükürdür ki, bütün hayvanatta bu şükür vardır. Yalnız insan, dalalet ve küfür ile o fitrî şükürün mahiyetini değiştiriyor; şükürden, şirke gidiyor."(2)

Burada şoursuz varlıkların ibadet olan şükürün mahiyetini bilmeleri lazım gelmiyor. Yalnız insan şuur sahibi olduğundan mahiyeti ibadete dayalı olan o iştah, iştıyak, telezzüz vb birçok haletin mahiyetini İnkâr veya gaflet ile değiştirip zarara giriyor. Halbuki o nimetlerin Allahtan geldiğini bildikten sonra ,nimetleri ince mahiyetlerini ve içinde saklı Esmâ-ı İlahiyeyi bilmese de şükür ve ibadet vazifesini yerine getirmiş olacak.

Bu cihet emri ilahi olan namaz, oruç vb ibadetlerde de geçerlidir. İnsanların çoğunluğu avam olduğundan namaz vs. ibadetlerin bütün mahiyetlerini bilemeyebilirler. Yalnız o ibadetin Allah için olduğunu ve onun emri olduğunu bilip yapmaları yeterlidir. Bu konuyu Üstadımız bir başka risalede şöyle açıklıyor.

"Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikattan bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur."(3)

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale.](#)

(2) bk. [Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup Beşinci Risale.](#)

(3) bk. [Sözler, Yirmi Birinci Söz.](#)